

MUSEUMS

poster

NR. 1 / JANUAR 2003
POST & TELE MUSEUM

Har du travlt?

Af Birgitte Wistoft & Marie Ørstedholm

Forrygende, uden tvivl! Alting skal gå så hurtigt i dag, at stress er blevet udråbt til vor tids folksygd. Kravet om tempo og præcision er imidlertid ikke nyt – i hvert fald ikke i kommunikationens verden. Det sætter Post & Tele Museum fokus på i en ny særudstilling om kommunikation til tiden i 400 år.

Kommunikationens stresshistorie

Vi har altid følt, at vi halser af sted, hurtigere i dag end i går.

Kommunikation mellem mennesker er i de sidste 400 år sket med stigende præcision og hastighed.

Telegrafen var hurtigere end brevet, telefonen hurtigere end telegrafen. Kan hastigheden sættes op, så skal den sættes op!

Det påvirker vores opfattelse af tid og rum: Uger, dage, timer og sekunder bliver stadig mere kostbare.

Teknologien giver ikke mere tid.

I naturens vold

I flere århundreder var posttrytteren samfundets hurtigste budbringer.

Han arbejdede sig frem i et kapløb med tiden over hullede veje og tilfrosne bælter. Meget kunne gå galt:

Et pludseligt uvejr eller en halt hest var nok til at forsinke budskabet.

Meddelelser kunne være uger undervejs. Naturens uforudsigelighed satte grænser for præcision.

I løbet af 1700-tallet blev der sat mål og mil på tid og rum.

Kravene til kommunikationens veje steg.

For fuld damp

Med dampkraft og elektricitet blev mennesker og meddelelser transporteret med nye hastigheder:

Dampskibe og jernbaner kløvede sig gennem sø og land uden at forsinkes af storm eller dårlige veje.

Telegrafen og telefonen skabte hurtige kommunikationslinjer mellem landsdelene og til udlandet. Verden blev mindre.

1800-tallets menneske oplevede nye krav til præcision: Nu talte minutterne også.

Online

Mobilen ringer uden ophør, e-mails klikker ind konstant: "Du har modtaget ny post. Ønsker du at læse den nu?"

Fjernskriver og fax, Internet, e-mails og SMS har i de sidste 100 år skabt nye muligheder og stillet nye krav til kommunikation mellem mennesker.

Teknologien dikterer kommunikationshastigheden, og vi følger med efter bedste evne. Vi kan kommunikere dag og nat mellem Rødovre og Rio.

Geografiske afstande og tidsforskelle spiller en stadig mindre rolle.

Og vi bestemmer stadig ikke selv farten.

HASTER!

Fra den 6. februar til den 3. august 2003 byder vi på denne rejse i kommunikationens stresshistorie, som vi har kaldt [HASTER!]. Her er smukke, sjældne og vakkert udstillede ure, gamle landkort, forrygende historier om kampene for præcision og hastighed gennem 400 år – og en række forsøg, hvor publikum selv kan lege med. Og forhåbentlig stress af!

Aakirkeby Mean Time

Af Jacob Westergaard Madsen

I løbet af 1800-tallet fik verden en fælles tid. Tidligere var det solens placering på himlen, der afgjorde, hvad klokken var: Når solen stod i stik syd, var klokken 12, lokal tid. Det generede stort set kun postbudene, der fulgte en stram tidsplan, men aldrig kunne vide, præcis hvor de var i forhold til skemaet. 1800-tallets revolution af transport og kommunikation ændrede behovet.

Hastighed og præcision

1800-tallet var et århundrede præget af stigende hastigheder. Optisk telegraf, dampskib, jernbane, elektrisk telegraf – alt gik hurtigere, og det satte sit præg på hverdagen.

Uddrag af køreplan for „De jydsk-fyenske Jernbaner“, 1872. Med jernbanernes præcise køretider blev fælles tid også et spørgsmål om sikkerhed.

Fra Holslebro til Långaa.					
Mil.			Nº 30. Blandet Tog.	Nº 32. Gode: og Person- tog.	Nº 34. Blandet Tog.
Fra Holslebro.	Holslebro	Afg.	5,15	8,45	3,30
1,1	Hjerm*)	—	5,26	9,1	3,45
2,0	Struer	Anf.	5,35	9,15	3,56
		Afg.	5,45	9,30	4,6
3,8	Vinderup	—	6,1	9,54	4,28
6,5	Stive	Anf.	6,28	10,40	5,3
		Afg.	6,33	10,50	5,8
7,1	Salslev	Anf.	—	10,59	5,17
		Afg.	6,42	11,5	5,20
8,2	Stoholm*)	—	6,54	11,19	5,32
8,8	Sparfjær	—	7,2	11,31	5,43
10,7	Viborg	Anf.	7,25	12,3	6,8
		Afg.	7,35	12,18	6,18
11,4	Rindsholm	—	7,44	12,29	6,27
12,4	Rødgersbro	—	7,57	12,55	6,42
13,8	Hjerringbro	—	8,14	1,20	7,1
15,0	Ulstrup	—	8,27	1,40	7,16
16,0	Långaa	Anf.	8,40	2,0	7,30

Postfølgeur, produceret af Urban Jürgensen. I 1800-tallet steg Postvæsenets opmærksomhed på nøjagtig tidsmåling. Allerede fra begyndelsen af århundredet forsynede man budene med postfølgeure, så det kunne kontrolleres, at tiderne blev overholdt. En artikel om dette emne blev bragt i MuseumsPosten nr. 3/2000.

bydelen Greenwich som nulmeridian. Det betød, at klokkeslættet ved den 0. længdegrad, som gik igennem netop Greenwich, skulle bruges som basis for beregning af tiden på et hvilket som helst sted i verden (Greenwich Mean Time). For hver 15. længdegrad gik man ind i en ny tidszone, og uret skulle stilles en time frem eller tilbage, afhængigt af, om man bevægede sig øst- eller vestpå. Altså det system, som vi kender i dag.

Ideen om at ændre på lokale og nationale tidssystemer mødte udbredt modstand. Ikke mindst Frankrig, som havde håbet på, at Paris kunne blive nulmeridian, var tung at danse med. Landet tiltrådte først konventionen i 1911. I sidste ende var det for upraktisk at insistere på sin egen tid i en verden præget af stigende samhandel og øget kontakt på tværs af landegrænser.

Fra nationaltid til verdenstid

I 1893 blev det vedtaget, at Danmark pr. 1. januar 1894 skulle tiltræde det internationale tidszone-system. Da længdegraden 15 grader øst for Greenwich går gennem den bornholmske by Aakirkeby, blev København dermed vippet af pinden som Danmarks tidscentrum. Lige siden da har Bornholm været tættest på den normale soltid, som man brugte før de nye, kunstige standarder.

Jernbanernes køreplaner fungerede efter minuttal, og for at koordinere dette nye transportsystem måtte man have en fælles jernbanetid over hele landet. Det gik ikke an at skulle stille uret ved hver ny station. Problemerne med at planlægge og kontrollere togenes ankomst- og afgangstider ville blive for uoverskuelige. Der opstod et øget behov for præcise og synkroniserede tidsangivelser.

Postvæsenet, som jo også benyttede sig af jernbanerne, pressede på for at få indført en fælles posttid. I 1858 besluttede man derfor, at Københavns tid skulle fungere som den retningsgivende. Dermed indførte Postvæsenet standardiseret tid 22 år, inden landet som helhed gik over til officiel nationaltid.

Da nationaltiden blev indført, skete det også med udgangspunkt i Københavns tid. Det var et tiltag, som ville have været utænkeligt uden den teknologiske udvikling inden for kommunikationsmidlerne. Med den elektriske telegraf var det nemlig blevet muligt at sende praktisk taget samtidige tidsignaler over store afstande. Når klokken slog 12 i København, kunne man omgående udsende elektriske signaler, som urene rundt omkring i landet blev stillet efter. Historien om tidens standardisering er altså i høj grad et stykke kommunikationshistorie.

International standardtid

Historien har naturligvis også en international dimension. I 1884 var 25 forskellige lande repræsenteret ved den såkaldte Prime Meridian Conference i Washington. Denne internationale tidskonference havde til formål at inddеле verden i 24 tidszoner med London-

Ærkeenglen Gabriel og Jomfru Maria. Detalje fra ikon, tempera på træ, Novgorodskolen o. 1450. George R. Hahn Collection, Pittsburgh, PA, USA.

En himmelsk beskytter

Af Birgitte Wistoft

Når krisen kradser, konkurrencen er hård og kurserne styrt-dykker, så kan det måske hjælpe at kende sin himmelske beskytter. For sådan en har både telekommunikationen og Internettet og alle de personer, der er beskæftiget inden for de områder.

Telekommunikation

Vi kender ham fra kalkmalerierne i vores gamle kirker og i utallige gengivelser fra de største mestres hånd: Ærkeenglen Gabriel, den himmelske Bebuder. Det var ham, der fortalte Jomfru Maria, at hun skulle føde Guds søn.

Den 12. januar 1951 proklamerede pave Pius XII i et såkaldt apostolisk brev, at ærkeenglen Gabriel er telekommunikationens himmelske beskytter, „når menneskene nu under udnyttelse af elektrisk energi er i stand til at sætte sig i forbindelse med hinanden over lange afstande, takket være opfindelser, som skyldes den moderne tekniks udvikling.“

Og paven fortsætter: „Vi har

derfor anset det for både rimeligt og rigtigt, at denne fremragende tekniske landvinding såvel som dens tjenere skulle nyde godt af en særlig velsignelse og have deres egen beskytter i himmelen.“

Resultatet af den teknologi, Gabriel favner, beskriver Pius XII også: „Vi kan skrive til hinanden på kortest mulig tid, tale sammen over umådelige afstande, sende mangeartede budskaber over æterens bølger, ja, endog se, hvad der forevises og sker langt borte, som om vi selv var til stede.“

Med andre ord dækker ærkeenglens beskyttelse telegrafi, telex, telefoni, radio og fjernsyn – og alle de personer, der er beskæftigede med disse former for kommunikation.

Internet

Man skulle tro, at pavens definition af telekommunikation var så bred, at en senere tids opfindelse som Internettet også måtte være omfattet af Gabriels beskyttende vinger. Vatikanets medieudvalg er imidlertid af en anden mening. I 2002 har man anbefalet paven at give Internettet sin helt egen beskytter i skikkelse af den spanske kirkelærde, biskop Isidor af Sevilla, Spaniens skytshelgen.

Isidor levede ca. 560-636 og var en lærd og flittig mand. Hans omfattende forfatterskab er velbevaret, og hans hovedværk, *Etymologiae*, anses for en af verdens første encyklopædier. Heri samlede og formidlede han en god del af den antikke verdens viden. Hans værker blev afskrevet i klostre og biblioteker gennem hele middelalderen og brugt som kilde af alle slags skribenter i hele den romerske kirkes kulturområde. Isidor er derfor en værdig beskytter af Internettet, der på få år er gået hen og blevet et helt dominerende medie, når vi søger og formidler viden.

I disse terror- og virustider er der god grund til at lade Pius XII få det sidste ord:

„Ganske vist kan de tekniske hjælpemidler, som anvendes hertil, misbruges og i så fald anrette ubodelig skade, men anvendt på for-svarlig måde kan de til gengæld i allerhøjeste grad bidrage til at fremme og styrke broderskabsfølelsen menneskene imellem samtidig med at gøre dem livet behageligere og udbrede kulturgoder.“

Pave Pius XII's apostoliske brev er gengivet i sin helhed i Årbog for Post- & Telegrafvæsenet 1953.

Frimærkeinspireret kunst

Af Birgitte Agersnap

„Danmarks skøreste kunstner“ bliver han ofte kaldt. Mogens Egil, objektmageren, happeningkunstneren, skulptøren, maleren, grafikeren, skribenten og manden bag tre malerier, som Post & Tele Museum har erhvervet.

Legebarn

Mogens Egil, f.1940, holder af at skubbe til vores vante forestillinger om, hvordan virkeligheden hænger sammen. Siden han som autodidakt debuterede på Kunstnernes Forårsudstilling i 1962, har han markeret sig som en utraditionel kunstner på både den danske og internationale kunstscene, der bevæger sig mellem det surreelle, symbolistiske og meget virkelige. Han elsker at lege med begreberne – som i Picnictasken, der indeholder fem stykker maleri med sky(er) – og som det ses i museets male-

rier. De blev til i 1981 og viser hver et frimærkeark med fire forskellige felter. På *Luftpost* ses drivende skyer på en blå himmel og på *Rørpost* ses det bøjede rør. I *Kunstnerfirblok* går kunstneren i dialog med kollegerne i Cobra og Buster Bruun, med Per Kirkeby og Troels Wörtzel og med Per Arnoldi og Bent Karl Jacobsen for til sidst at parafrasere over sig selv.

Mellem virkelighed og illusion

De tre oliemalerier er udført med den akkuratessse, der er så karakteristisk for Mogens Egils værker. Alle er de holdt i en stram konstruktion og udført i en forenklet realistisk form. Primærfarverne blå, rød og gul er rigt brugt – også blandet i stærke farver. Det gør billederne meget pågående.

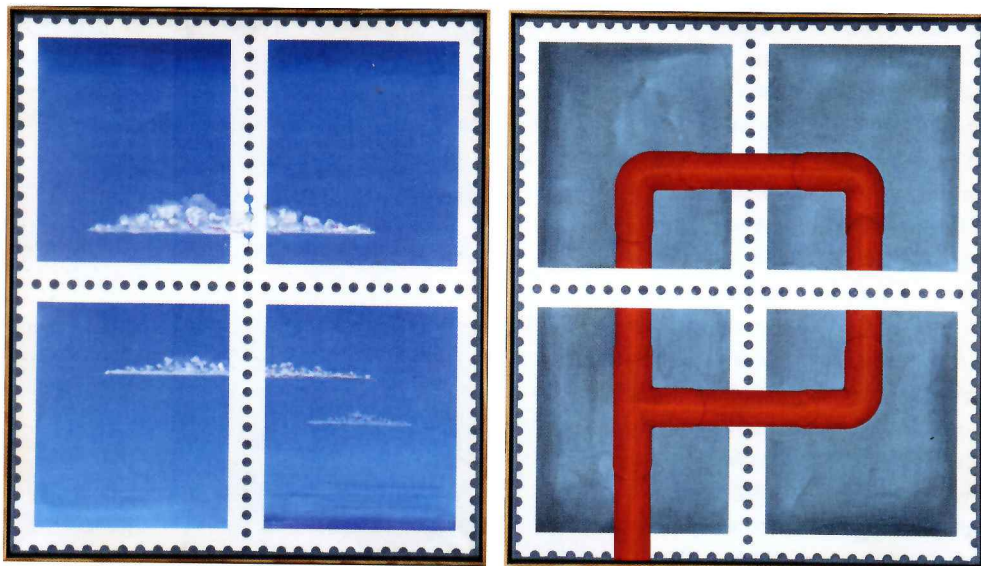
På malerierne ses karakteristiske elementer: landskaber, arkitektur, himmel og rum. Det er typisk for kunstneren at sætte velkendte ting sammen – og at give dem et gådefuldt twist. Ved bl.a. at forskyde afstande og perspektiv manipulerer han med ting og omgivelser; som

når papiret revner og skyerne flyder florlet gennem hullerne i *Luftpost* eller når det håndgribelige metalhængsel påsættes den minuttøst gengivede træramme i *Kunstnerfirblok*. Det usandsynlige gøres sandsynligt – eller det sandsynlige synes absurd.

Frimærkearkenes takker danner et gitterværk hen over billedfladerne og opdeler dem i lige store felter. Takkerne er med til at skabe et egentlig billedrum på lærrederne. På en gang befinder de sig både foran og bag motiverne. I *Rørpost* løber det hårde metalrør hen over og under takkede linjer eller omvendt, uden at nogen af delene synes at flyttes en tøddel. Det er sådan et Egilsk træk, der placerer billederne et sted mellem virkelighed og illusion – et træk, der skaber dialog mellem billede og betragter.

Maleriet „Kunstnerfirblok“ er vist på bagsiden.

Malerierne kan indtil videre ses i foyeren på 4. sal, hvortil der dog kun er adgang på tirsdage til fredage kl. 10-17.

Til venstre
„Luftpost“.
Til højre
„Rørpost“.
Foto: Jan Friis.

Til venstre: Signal og felthytte til brug ved landopmåling, 1893-94. I løbet af 1800-tallet blev Høje Sandbjerg et yndet udflugtsmål for familier fra oplandet. Foto: Det kgl. Bibliotek. Til højre: Udsigten i 2002 fra Høje Sandbjerg mod Fortunen via den ryddede sigtelinje. Foto: Henrik Franck.

Sigtelinjer i Nordsjælland

Af Sune Christian Pedersen

I marts 1801 må kreaturerne på toppen af Høje Sandbjerg have spærret øjnene op, da en 25 meter høj signalmast blev rejst midt på deres fredelige overdrev. Helt til Islandshøj ved Nivå i nord og til Fortunen i syd kunne masten ses, når vejret var klart og kikkerten i orden.

Disse højtliggende punkter udgjorde dele af Danmarks første telenetværk, de optiske telegrafer, der ved hjælp af signalmaster med bevægelige, mandshøje plader kunne signalere alt lige fra kirsebærvin til krigsforhør. Linjen gik fra Spodsbjerg i Nordsjælland (ved Hundested) over Kronborg og sydover mod Kvintus Lynetten i København – og altså over Høje Sandbjerg. Linjens formål var primært militært, at varsle om flådeaktiviteter i farvandet nær København og opretholde en hurtig kontakt mellem Kronborg og København. I efteråret 1801 blev telegrafanlægget nedtaget, da krigshandlingerne var stoppet, og masten blev opmagasineret på Hørsholm Slot.

Herfra kom den frem i 1807, da englænderne atter nærmede sig, men telegrafisterne nåede næppe

at få anlægget på plads, før de i al hast måtte pakke det væk, da englænderne gik i land ved Vedbæk, faretruende nær telegrafstationen. Først året efter kom stationen i funktion under daglig ledelse af teologen Albert Sadolin Sabro (1776-1847). Den nordsjællandske optiske telegraflinje blev nedtaget efter freden i 1814 og aldrig siden genopført, men toppen af Høje Sandbjerg blev fra 1847 anvendt til geodætisk opmåling, og i 1879 blev der sat et postament (en 1 x 1 fod stor granitsten til opmålingsformål) nær pladsen for den gamle telegrafmast. I 1893-94 blev der igen rejst et træskelet med signaflader – denne gang til brug i landopmålingen. Toppen groede efterhånden til med forskellige træer, som i 1924 og i 1949 blev udskiftet først med gran og siden med eg, så sigtet gik tabt. I 1916 fik Akademisk Skytteforening tilskødet 16 tønder land i området, inklusive toppen, til øvelsesområde.

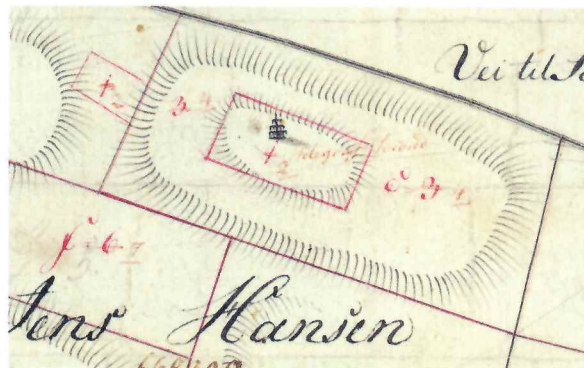
Atter udsigt

I vinteren 2001-02 har Søllerød Kommunes Skovsektion med støtte fra Københavns Amt og i forståelse med skytteforeningen ryddet de gamle sigtelinjer, så man atter kan se til de punkter i landskabet, hvor nabostationerne lå, og forestille sig, hvordan det har været at be-

tjene den kolossale mast. Amtet forventes også at ville opsætte en tavle på højen i samarbejde med Søllerød Museum, Akademisk Skytteforening og Post & Tele Museum. Den skal bl.a. fortælle om den optiske telegraf på Høje Sandbjerg.

Historien om den optiske telegraf og de enkelte stationers placering kan læses på http://www.ptt-museum.dk/ptt-museum/ord_i_sigte/stationsindeks.pdf, på Cd-rommen *Ord i Sigte* samt bogen af samme titel, der er til salg i Post & Tele Museums butik.

Udsnit af matrikelkort fra 1811. På højen ses en mastetelegraf og ordet „Telegraph“. Ved matrikuleringen i 1811 tilfaldt Høje Sandbjerg Jens Hansen. Før matrikuleringen var Høje Sandbjerg overdrev for kreaturer fra Holte Landsby. Kort- og Matrikelstyrelsen.

Over al forventning

Af Jan Hybertz Gøricke

Nordisk Mobil Telefon – NMT – blev indviet nytårsdag 1982. Som forventet strømmede kunderne til, men det skete i en udstrækning, der overgik alle prognoser.

Ingen begrænsninger

P&T udråbte NMT til at være en succes allerede inden opstarten nytårsdag 1982. Hele 3.000 abonnenter havde tilmeldt sig på forhånd. Yderligere 25.000 abonnenter var forventet i løbet af de følgende 4-5 år. *„I praksis vil der ikke være begrænsninger for at tegne abonnement på en mobiltelefon“* var udmeldingen fra P&T. Med en pris på ca. 20.000 kr. for en fuldt monteret NMT mobiltelefon kunne man have forventet, at dette ville holde stik. Fire år senere var der hele 57.000 abonnenter på NMT, og undervejs havde P&T måtte undlade at opkræve kvartalsabonnement i perioder, hvor

nettet var overbelastet. Tilgangen af nye abonnenter skete hurtigere, end det var muligt at øge systemets kapacitet.

Eventyret

Indvielsen af NMT var begyndelsen på eventyret om decideret mobiltelefoni. Systemet var blandt den tids mest avancerede i verden. Mobiltelefonerne fik funktioner som almindelige fastnettelefoner, hvilket indebar en lang række fordele for brugerne. Fra bilen var det muligt selv at taste et nummer og opnå automatisk forbindelse med fastnet – og mobiltelefoner over det meste af landet samt i Finland, Norge og Sverige. Det var slut med at kalde op via Rigestelefonen og slut med at føre sine samtaler på offentlige kanaler, hvor uvedkommende kunne lytte med.

Fra bilen til lommen

Størstedelen af de tidligste NMT-telefoner var til fast montering i bilen og til glæde for det stigende antal bilister, der var P&T's erklærede målgruppe. Få år senere

De første lommetelefoner kom på markedet i Danmark i 1989. Pionererne betalte op imod kr. 30.000,- for en Philips AP 6000. Den måler 20 cm på den lange led og vejer 500 gram.

kom de såkaldte bærbare – slæb-bare – telefoner på markedet. Telefonen var nu for alvor ved at være mobil og kunne, hvis man orkede det, tages med overalt. I 1989 kom de første lommetelefoner på markedet i Danmark. Med lidt god vilje kunne de være i en inderlomme og gav brugerne en grad af frihed, som de ikke havde oplevet tidligere. Begejstringen var langt større end vore dages snak om mobilens tyranni.

20 års levetid

Med udgangen af februar 2002 blev NMT lukket ned i Danmark. Kun få tusinde brugere var da tilbage på det teknisk set forældede net. Siden 1992 har den stadigt stigende tilgang af abonnenter fundet sted på de digitale GSM-net. Ved udgangen af 2. halvår 2002 var der 4.154.488 aktive GSM-ab abonnenter i Danmark.

NMT var især rettet mod bilisterne – de erhvervsaktive på farten. Bilisterne ville gerne kunne tage telefonen med ud af bilen og ind på byggepladsen eller kontoret. De bærbare telefoner, som denne Dan-call 7000, blev hurtigt populære.

DET SKER PÅ POST & TELE MUSEUM:

Frimærkeudgivelser

12. marts 2003 udgives to frimærker til minde om Den danske litterære Grønlands-ekspedition 1902-1904 i en fællesudgivelse med Grønland. Samme dag udkommer et velgørenhedsmærke med en overpris på 50 øre til fordel for Læger uden Grænser.

Fra 6. februar 2003

HASTER!

Kommunikationens stresshistorie

Udstillingen viser, hvordan forskellige tiders kommunikationsmuligheder har påvirket menneskets opfattelse af tid og rum. Historien starter før det teknologiske gennembrud, hvor naturen satte betingelserne for kommunikationens hastighed. Den fortsætter ind i vor egen tid, hvor mennesket synes at kunne sætte sig ud over enhver fysisk afstand. I udstillingen vil der være rige muligheder for at teste sin viden om tid og rum, ligesom ens egen tidsopfattelse vil blive sat på en alvorlig prøve.

Til 23. februar 2003

De levende og de døde

I slutningen af 2002 blev 10 lande efter lange forhandlinger optaget i EU med virkning fra 1. april 2004. Det er stadig muligt at se museets udstilling af frimærker fra disse såvel „levende“ som tidligere „døde“ lande. I frimærkesprog dækker udtrykket „døde“ lande over lande, der ikke længere udgiver frimærker.

Efterlysning!

Museet forbereder en særudstilling om kærlighedsbreve- og budskaber til efteråret 2003. Vi er interesserede i enten meget spektakulære breve eller i længere korrespondancer,

Café Hovedtelegraf

Til 27. april 2003

Knud Odde. I anledning af frimærkeudgivelsen den 15. januar udstilles nogle af de bedste værker af Knud Odde, som også er kendt fra sin tid i rockbandet Sort Sol. Udstillingen blev omtalt i MuseumsPosten nr. 4/2002.

For børn og unge

Kom og lav din egen hjemmeside under kyndig vejledning. Museets hjemmeside-værksted er åbent hver onsdag kl. 14-20 og hver lørdag kl. 13-17.

Tre nyindkøbte malerier, udført af kunstneren Mogens Egil, er indtil videre ophængt i museets foyer på 4. sal, hvortil der er adgang på tirsdage – fredage kl. 10-17. Læs mere om malerierne på side 5.

Kunstnerfirblok. Foto: Jan Friis.

der viser et kærlighedsforholds udvikling gennem brevene. Alle indsendelser bedes sendt som fotokopi til museet med navn og adresse mærket „Kærlighedsbreve“, så vil vi vende tilbage i begyndelsen af marts måned. Kun breve, der må vises i udstillingen, har interesse.

MUSEUMS posten

NR. 1 / JANUAR 2003

Udgivet af:

©Post & Tele Museum

- en fond stiftet af

Post Danmark A/S og TDC A/S.

Redaktion:

Birgitte Wistoft (ansv.)

Erik Jensen

Layout: Finn Evald

Repro og tryk: Center-Tryk, Holbæk

MuseumsPosten udkommer fire gange årligt og tilsendes gratis ved henvendelse til museet. Næste nummer udgives i april 2003.

Oplag: 36.000

ISSN 0909-1920

Forsiden:

Motiv til plakat for udstillingen [HASTER!]. Tegnet for Post & Tele Museum af Hans Højgaard Michaelsen.

Adresse:

Post & Tele Museum

Købmagergade 37

Postboks 2053

1012 København K

Tlf.: 33 41 09 00

E-mail: museum@ptt-museum.dk

www.ptt-museum.dk

Åbningstider:

Museet

Tirsdag-lørdag kl. 10-17,

onsdag dog kl. 10-20,

søndag kl. 12-16. Mandag lukket.

Café Hovedtelegraf

Købmagergade 37, 5.

Tlf. 33 41 09 86

Samme åbningstider som museet, men køkkenet lukker en time før museets lukketid og er også lukket kl. 16-17:30 på onsdage.

Studiehuset

Valkendorfsvej 9

Tlf. 33 41 09 00

Åbningstid:

Tirsdag-fredag kl. 10-15 samt den første lørdag i måneden kl. 10-15.